

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 89.

— Sibiu, Mercuri 5/17 Novembre. —

1880.

Recenziune asupra cartiei: Convorbiri economice de Joana Ghica.

Editiunea III. Doue volume. Bucuresci 1879.

(Urmare.)

Trecemu la partea II din vol. I care cade in a. 1864 si suna despre: *Creditu*. Aci auctorulu are a face mai multu numai cu Manea, oieriu si plugariu cunoscutu d-sale din copilaria si amicu, de si Manea alu nostru nici nu scrie nici nu citesce, ci este precum se dice si pe la noi, omu prostu, neinvetiatu in scóle, dara in realitate scie mai multe decâtu multi carturari cu renume, din cauza cà elu cugeta si rationédia. Simplu in obiceiurile lui, traiesce dupa munc'a sa, din spinarea oiloru si din grasimea pamentului, pórtá opinci, sumanu (zeghe, tiundra) si caciula de óie; nu scie de eresuri, lucrá si martile si joile dintre pasci si rosalii, éra candu vine la Bucuresci, trage totudeauna la boierulu auctoru, cu care nu s'a certatu nici pentru revolutiunea din 1848, nici pentru conventiunea dela Balta-Limanu, nici cea dela 1858, nici plebiscitulu, nice legea rurala nu iau potutu altera sentimentele, scurtu, Manea isi cauta de economia si oile sale. Intr'o di venindu la Bucuresci se ia dupa „boieriu“ prin strad'a Dómnei, candu acesta intrá dintr'unu comptoaru in altulu, cu scopu cà se cumpere o suma de bani cu alti bani, cà se'i tramita la Londra. Lucru nepriceputu pentru Manea, care inse nu lasa in pace pe auctorulu nostru, ci ilu ia de scurtu cà se'i spuna si lui „cum e aia“. Pravalia (bolta) de bani, marfa de bani, bani marfa. Ce vorbe sunt acestea? Auctorulu nostru ii explica lui Manea; acesta se face totu urechia, pana ce invétia si elu, ce bunatate nepretiuata este creditulu onestu pentru orice omu de omenia si laboriosu.

Daca aru invetia toti romanii macaru numai càtu invetiase Manea, ce este creditulu, ce sunt schimburile (Wechsel) si ce bancile de diverse categorii, sciu bine cà necontenitele sbierate contra evreilor ar inceta de sine si camatarii (usurarii) ori s'ar face si ei ómeni de omenia, ori ar trebui se péra de fóme.

In partea III dela p. 119 pana la 147 se dà invetiatura despre inprumuturile statului. Aci inse auctorulu are se combata nesce idei atátu de scalciate, absurde si abderitice, in càtu este silitu a recurge la satira. Anume dn. subprefectu care'i intra in curte resturnatu a lenea intr'o drosca trasa de 4 cai negrii si insocitu de 4 dorobanti, ii pune patienti'a la o proba, pe care marturisimu cà noi nu o amu avea nici cu prefectii nostrii cei pintenati si sabiiati din Transilvani'a. Subprefectulu omu teneru si fórte inganfatu, se lauda cà a servitu 12 ani sub tóte gubernenele, a prinsu hoti, a fostu la venatu cu principele Albert, si — ce mai vorba multa, si-a castigatu o suma mare de merite, camu totu de natur'a acestora; dara uite, cà nimini nu vrea se i le recunosca si se'lu fia inaintatu de multu la vreunu rangulu inaltu, mai alesu cà si Omerpasia 'i promisese a'i tramite o cavaleria. — Dn. auctoru cerca se'lu consoledie, firesce in ironia, precum o si merita; elu inse e nacajitu cà de ce gubernulu nu are màna de feru, de ce nu incarca mai multe inoposite, pentru-cà se póta aplica functionari mai multi; se faca si datorii càtu de multe; totuodata dn. subprefectu doresce, cu multa modestia, precum se intielege despre unu teneru cu atâtea merite, cà se i se dea lui poterea in màna, cà apoi scie elu ce ar face. In fine dn. auctoru dupa multa ostenéla ce si-a datu cà se spele pe arapu, dicundu cà are se'si védia de semenaturi care i se facea tocma in acea di, lasà pe dn. subprefectu, cà se puna singuru tiér'a la cale.

In partea IV scrisa la 1865 adeca dupa istoriculu plebiscitu si statutu, se tractédia despre proprietate. Acestu tractatu, e unulu din cele mai instructive, in care auctorulu isi desvólta idei

le si vastele sale cunoscintie in acea materia pe 82 de pagine (151—233); avù inse pentru atunci nenorocirea, cà mergèndu la Tergovistea in afaceri private, sér'a fu inviatu intr'o societate, unde trebui se tina fóra voi'a sa, la discussiuni si dispute cu ómeni carii numai din economi'a nationale nu pricepeau nimicu, si totusi nici-unulu nu voiá se'si cuósce gros'a ignorantia. Nobilime, functionari, oficeri, inca si unu cuviosu se adunaserá la dómna „Brioleanu“, dama de moda, care inbracata „in rochie de atlas verde, cu cod'a de 3 coti, la capu cu peru prepusu cà de doue ocale, legatu in cordele de catifea rosia, cu stelisióre de auru, cu motiuri de hurmuzu (margaritariu fórte pretiosu) si cu ciucuri de feru, éra fati'a ei tencuita cu prafuri albe, vinete si rosii; nu'i lipsia nici pielea de liliacu pe sprincene, nici risticu la cód'a ochiului si sub gene etc.“ Asia descrie auctorulu pe ilustr'a dómna Brioleanu.

In salonulu celu mare si in doue camere mobilate cu rara elegancia, mai multe mese de jocu la carti. La mes'a din salonu unu inaltu functionariu din acelu districtu, dá banca si érá fórte norocosu. Alti vreo 12 functionari petreceau la alte mese dandu „carti la felu“. In camer'a de conversatiune, innuorata de fumulu sugariloru, erau domni si dómne. Aici aruncà sórtea si pe auctorulu nostru. Deocamdata conversatiunea se invertia asupra scumpetei, intre cocon'a Saftic'a, cu madam'a Economescu, maritata a trei'a óra si cu unu dn. Oftescu, aspirantu la subprefectura. Védiendu pe strainulu din capitala, pe care semená cà nu'lu cunoscea de locu, se apropiara si altii spre a participa la conversatiune si mai virtosu cà se afe, nu cumva se schimba ministeriulu. Aci erau dnii Paraponisescu, remasu mai de multu timpu fóra functiune, Zanfiru Toroipanu, boieru de tiéra, Fanaridis, dn. Spadonu locotenentu in retragere, dn'a Zinca Limbutésca, tenerulu Vintila Moiescu din orasielulu Hertia, evreu de origine, care inse repetia neincetatu, cà se trage in linia drépta dela Vintila voda. Se mai alaturá si parint. Pachomie, care'si perduse banii in joculu de pichetu, éca si dn. Japcanescu, vechiu Zapciu din dílele lui Caragea voda, in fine si unu teneru elegantu si parfumatu, „venitu de curendu dela Parisu, unde studiase (?) doi ani literatur'a si castigase in jocu de carti.“ Acesta luà peste pitioru pe auctorulu economistu dicundu'i: Filosofu'a d-tale este cam vechia mon cher.

Cerce ori-cine in lume se o scótia la cale cu o societate compusa din elemente, cum erau acelea adunate in Tergovistea. Filosofulu humoristu Democritos patise asia ceva cu bunii locuitori greci din Abdera si filosofii germani cu locuitorii din Schilda, cari uitaserá se lase locu de usia la palatulu municipalitatii si spatiu pentru scari (trepte) de mersu in etagiulu de susu.

Partea V e scrisa in a. 1870 si se ocupa cu industri'a. Pe langa espressionea profunde sale doreri, din cauza cà industri'a in locu se prinda radacini la poporulu romanescu, a inceputu a scadá, a se perde chiaru si cea vechia, auctorulu indémna pe natiune cu argumente mai tari decâtu bronzulu, cà se abata pe partea cea mai mare a tenerimei dela alergarea nebunésca dupa functiuni si se o inpinga la industria si comerciulu, spre a cultiva acestea doue ramure si prin ele a educá si formá o adevérata burgesia romanésca.

In capu I alu acestei parti auctorulu desvólta unele teorii smulse si reproduse din sufletulu oricarui romanu din ori-ce tiéra si statu, cà-ci acelea schimbandu numai câteva nume, se potu aplica la toti. Totu aci auctorulu isi aduce aminte de comitele din Angli'a Carlisle cunoscutu si cu rangulu de lord Morpeth, „amicu alu nationalitatiloru si inamicu neimpacatu alu cuceritoriloru si alu apasatoriloru.“ Acestu lordu in conversatiunea sa avuta cu cavalerulu Benzi, pre candu sustinea „necessi-

tatea de a da Romaniloru o constitutiune liberala, basata pe representatiunea nationala“, mustra totuodata pe romani, „cà-ci comerciulu si industri'a loru sunt prea puçinu desvoltate, le si dà câteva invetiaturi minunate, precum de ex.

Drepturile poporaloru nu sunt niciodata scrise.

Cu càtu e scrisu mai multu, cu atâtea institutiunea e mai slaba.

Nici-o natiune nu'si póte da libertatea, daca nu o are (in capu, in peptu, in vinele, in musculatur'a sa.) (Red.)

La acelea adaoge si auctorulu nostru unele cá acestea:

„Daca lingusitorii regiloru sunt unu daru funestu alu maniei ceresci, cum se potu califica lingusitorii poporulu?“

„A lasa pe romani se creda cà sunt ceea ce nu sunt si a le ascunde neajunsurile, este o crima de les-patria, este a'i corumpe si a'i adormi in neactivitate, cà se se desteppe in lantiurile acelora, carii lucrédia la cucerirea loru.“

„O natiune fara industria nu se póte considera cà civilisata.“

„Venatori'a functiuniloru publice si parasirea industriei sunt peirea tieriei acesteia etc. etc.“

Daca in capu I auctorulu este seriosu, inse blandu, in capu II avendu a caracteriza starea de astadi a industriei, fug'a de labóre a unora, blastemati'a si insielatori'a speculantiloru si usurariloru de rea credintia, ia in ajutoriu sarcasmulu ce ustura cà si arsur'a de feru infocatu, si cà se strabata mai afundu, ilu inbraca in dialectulu, mai bine in jargonulu din suburbiile Bucuresciloru, din care alti romani nu intielegu multime de cuvente, precum nu intielegu francesii jargónele suburbiiloru din Parisu, germanii pe ale Berlinului etc. Din mai multe cause vomu reproduce in altu Nr. unele conversatiuni de acelea sarcastice, fia chiaru si mai puçinu intielese de càtra alti romani, pentru-cà si asia ele isi au scopulu si folosulu loru. Aci mai scótemu inca numai câteva passage din capu I, pe care romanii ar trebui se si-le repetédie fórte desu.

„Intr'o societate bine ecuilibrata deosebitele ramuri ale organismulu seu constitutivu trebuie se functionedie impreuna. Precum in ordinulu physiologicu unu corpu nu póte fi sanatosu, daca tóte organele nu'si implinescu functiunile loru, conformu reguleloru naturei physice a omului, si precum o rea circulatiune a sangelui, o digestiune slaba sau o respiratiune defectuósa aducu bóla si chiaru incetarea vietiei, asemenea si in ordinulu socialu Literatur'a, Philosophi'a, Politic'a, Sciintiele, Artele, Comerciulu si Industri'a trebuie de o potruva cultivate; nici unu nu trebuie lasata in parasire. Activitatea intelectuala si physica a unei natiuni trebuie se fia bine repartita: una nu póte absorbi pe cealalta, fara cà acea societate se nu se resimtia, mai curendu sau mai tardiu, in consideratiunea, in poterea si chiaru in existenti'a sa.

Citindu ceea ce se tiparesce si ascultandu cele ce se dicu in publicu si in particularu, nu potemu se nu convenimu. cà la noi politic'a absorbé tóta inteligenti'a, cà spiritele sunt exclusivu pornite càtra politica; de abia esiti din scóla, tinerii isi ascutu puçinu limb'a si condeiuulu, le móie in puçina fiere si o iau la fuga in aren'a politica pro sau contra gubernulu, dupa cum vine mai bine la socotéla. Jurnalistica, politica militanta, limbuti'a tribunei si biurocratia, paru singurele cariere demne de unu Romanu, singurulu terenu in care cresce gloria, consideratiunea, stima si avereá. De vomu excepta unu fórte micu numeru de invetiati si de artisti cari facu onóre tierii, potemu dice cà philosophi'a, sciintiele si artele sunt fórte puçinu cultivate, iar comerciulu si industri'a sunt lasate Nemtiloru si Evreiloru; si noi in locu se cautamu a'i intrece in munca, a'i invinge prin iscusintia si activitatea nóstra, stamu cu manele in sinu si ne bocimu cà ne copleiescu strainii, uitandu-ne inspaimantati cum periclitédia nationalitatea nóstra, precum se periclitá viati'a lui Petru, inainte de a resuna glasulu Mantuitorului, care ilu indémna „se dea din mani.“

„Candu generatiunile viitóre voru cauta in voluminósele tipariri ale acestoru ani, se gasésca care a fostu starea de civilisatiune a societati nóstre la finele secolulu XIX-lea, trebuie se convenimu, cà afara de inregistrarea faptelor politice si de o lupta crancena

intre partide, si potu dice mai multu intre persóne, o sete nestinsa de putere, inpinsa pâna la aberatiune; puçine, fôrte puçine urme se voru aflá care se denote o cugetare seriósa, care se dovedesca cã acêsta turburata Societate a fostu inpinsa cãtra studiele acele, cari prin aplicatiunea loru la arte si la mestesiuguri facu glori'a, bogati'a si puterea natiuniloru care jóca unu rolú in istori'a civilisatiunii. A dice numai cã voimu se fimu o societate democratica, dara totu de odata a onorá si suferi otiositatea, este o contradictiune; democrati'a nu este compatibila decãtu cu munc'a; numai in societatile aristocratice se póte tolerá trandavi'a; cã-ci celu care voiesce se traiésca din munc'a altora, este unu adeptu, unu partisanu naturalu alu privilegiului. Numai munc'a a desrobitu societatile de sub jugulu feudalismului; numai o societate de ómeni muncitori póte fi o societate democratica, ori care ar fi numele ce ar purtá form'a gubernului ei; precum o societate in care trandavi'a gasesce midlóce de traiu, nu este in fapta decãtu o societate aristocratica ori cãtu s'ar intitulá de democratica.

A combate setea de functiuni ale Statului, otiositatea, prejudecatile industriale si comerciale, a desteptá in spiritulu si in ánim'a Romaniloru dorinti'a de a se luptá prin inteligenti'a si munc'a loru cu némurile cari sunt in fruntea civilisatiunii, este astadi datoriu a cea mai sacra a publicistului romanu. (Va urmá.)

Transilvani'a.

Clnsiu. Press'a periodica scaldata in sange.

Duelulu in sabii intemplatu in 1 Nov. a. c. intre redactorii Békésy et Nic. Bartha totu din cauza de calumnia, cã si cele din B.-Pest'a, a fostu o gluma in comparatiune cu acea macelatura crunta, ce suferi acelasi Nic. Bartha dela doui oficiari imperatesci de linia, éراسi totu pentru calumnia. Versarea de sange se facu in 13 Nov.

Arataramu si noi in Nr. preced., cum diariulu „Ellenzék“ din Clusiu insultase pe unu locotenente c. r. anume Rüstow, din cauza precum se dicea, cã acesta ar fi numitu pe unguri cãne de unguru. Decursulu ulterioru alu certei a fostu acesta:

Indata in alta di doi oficiari au mersu la Nic. Bartha in redactiune si l'au provocatu se'si revóce minciun'a cu atãtu mai virtosu, cã locotenentele Rüstow nici nu este professoru la recrutii voluntari, prin urmare n'au avutu nici ocaziune de a'i numi „cãni.“ Atunci Bartha in locu de a vorbi elu in persóna cu oficiarii, tramise pe doi colaboratori ai sei, cã se le spuna asia, cã elu isi va retrage ceea ce a publicatu contra lui Rüstow numai atunci, daca acesta va documentá (dovedi), cã elu nu a insultatu pe unguri si nu le-a disu cãni, éra pâna atunci nu le va dá nici-o satisfactiune, pentru-cã elu nu póte suferi cã press'a se fia terorizata, (cea magiara nu, cea romanésca ori si candu). In acelea momente cei doi oficiari n'au fostu inbiati se siédia, ceea ce oficiarii au luat'o éراسi de insulta, precum o aru fi luatú si altii. Adeca daca cineva va strigá ori si cui pe strada: „hotiule, insielatoriule, ucigasiule!“ se fia totu ce'lu insultatu datoriu a documentá, cã cela minte? Minunata logica si notiune de dreptu!

In cealalta di Nic. Bartha produse unu atestatu subscrisu de doi studenti dela universitate, in contra oficiariului Ristow. Atunci Ristow tramise la Bartha doi secundanti ai sei, cã se'lu provóce la duelu. Bartha nu a voitu, dicundu cã are acelu atestatu, la care secundantii ilu declarara din partea lui Ristow de poltronu. Ci Bartha le respunse cu despretiu, cã nu'i pasa nimicu de ceea ce tine unu órecare Ristow de elu. Reflectandu secundantii, cã elu inpinge mojici'a prea departe, candu nu le dá nici scaunu se siédia, in acelu momentu Bartha puse cã se le deschida usi'a si se'i dea afara, apoi totu elu publicá in fói'a sa de sambata acea insulta facuta din nou oficiariiloru.

In aceea di oficiarii insultati istorisira in cafenéu'a Grand la ceilalti camaradi ai loru batjocur'a ce li s'a facutu. Indata apoi pe la 1³/₄ óra dupa am. plecá insultatulu Ristow cu camaradulu seu primu locotenente Dienstl, acestu din urma cu o biciusca in mana, la redactiunea diariului „Ellenzék.“

De aci incolo se ascultamu cele spuse de in-susi Bartha, dupa ce'lu ridicara plinu de rani si'lu luara medicii in cura.

„Pentru ce ati venitu domnilorú?“

„Amu venitu se ne luamu satisfactiune dela d-t'a pentru insult'a ce ne-ai facutu.“

„Ajutorii mei v'au esplicatu, cã eu intr'o cauza cã acêsta nu ve sunt datoriu cu satisfactiune. Daca veti documentá, cã fói'a mea nu a spusu adeverulu, imi voiu revocá dis'a mea; éra de nu veti face acêsta, eu nu pociu se suferiu, cã dv. se terorisati libertatea pressei pe alta cale.“

Atunci Bartha vediendu biciulu in man'a locotenentului Dienstl le dise:

„Ve reflectediu domnilorú, se nu cutediati a intrebuinti'a vreo fortia in contra mea.“

Cu acestea cuvinte Bartha sculandu-se de pe scaunu, apucá unu ciomagú ce stá in unghiu.

Cei doi oficiari ilu intrebara: „Ce vrei cu acelu batiu?“

„Nimicu,“ dise Bartha, „l'am luatú numai in mana.“

Atunci locot. Dienstl plesni pe Bartha cu biciulu preste façia, éra Bartha ridicandu batiulu tocá din tóte poterile pe Dienstl in capu. Ristow trase la momentu sabii'a ascutita bine si taiá asupra lui Barthá, care 'io apucá cu man'a góla. Totu atunci trase si Dienstl, apoi ambii taiara pe Bartha din tóte partile, fara cã elu se se mai póta apará cu ciomagulu, cí loviturile indreptate asupra capului se incercá se le paralisedie numai cu braçulu, pâna ce cadiu la pamentu, éra oficiarii nici atunci nu incetara a'lu ciopli. Se vede inse curatu, cã n'au voitu se'lu omóre, ci numai se scrie pe corpulu lui litere cu sange, cã-ci la din contra prea puçinu ii costá cã se'lu strapunga dreptu in ánimu.

In fine Bartha totu se sculá dela pamentu, cã se fuga in alta camera, Ristow dupa elu, cã se'i mai scria câteva; ci Bartha mai avú atãta putere, cã se'lu inpinga din usia si se se inchida.

Dupa ce'lu macelara cumplitu, oficiarii se dusera la locuinti'a lorú. Intr'aceea colaboratorii Kapdebo si Albert Frits junior, in locu se sara redactorului in ajutoriu, le veni mai bine cã se alerge pe strada si se strige dupa ajutoriu.

Taieturile pe corpulu lui Bartha sunt: una in frunte pâna in osu, una si mai afunda din crescutulu capului pâna in templa; 6 taiaturi pe man'a si pe braçulu dreptu, cu care voiá se'si apere capulu; are si câteva intiepaturi; façi'a tóta'i e brasdata cu simcéo'a sabiei; man'a stânga numai o rana; unu degetu taiatu.

In dio'a in care se intemplá acêsta catastrofa, urmare prea firésca a desfrenarei in press'a ungrésca revolutionaria, unii desperara de viéti'a lui Bartha, altii credea cã va scapá. Din punctu-de vedere morale „opiniunile sunt si mai inpartite.“ Multi tinu cu taria, cã toti calumniatorii merita se fia tractati intocma asia, precum fu tractatu Bartha de cãtra cei doi oficiarii, cã se scia de frica, daca n'au nici consciintia nici rusie de ómeni, desfrenarei se i se ia sange in press'a periodica, cã si in ori-care alta relatiune sociala. Chiaru in interessulu pressei periodice, dicu ei, este absolutu necessariu, cã minciun'a nerusinata si calomni'a indracita se o pedepsésca cu sabii'a, cã-ci altu midiolocu de infrenare nu se mai afla in acêsta epoca atheista si sub acêsta sistema a coruptiunei. Altii din contra tinu, cã daca press'a va fi pusa pe simcéo'a sabiei, atunci vai de libertatea ei si de libertate in genere. Din partea nóstra repetimu aceea ce amu disu in Nr. 86 dupa duellulu redactoriloru clusiani din 1 Nov. si dupa casulu mai próspetu in Nr. 88. Societatea este bolnava reu si bol'a ei nu se mai póte vindecá cu Herbathea data de moralistii cei mai eminenti, de aceea ajunseramu aici unde ne vedemu: „Quod non sanat verbum, sanat ferrum“, acum inse in sensu literariu: feru sau si plumbu. Este tristu, dara este asia, si nu avemu trebuintia de nici-unu profetu cã se ne asigure, cã nu voru trece prea multe luni in etérnitate, pâna candu ferulu si plumbu voru petrunde si mai afundu in relatiunile sociali anarchice.

La scirea luata despre acelu masacru, locuitorii Clusiuului si studentii revoltati alergara asupra celoru doi oficiari, cu scopu de a le ascufde sórele. Dara si comand'a militara a pusu in miscare cu tóta celeritatea poterile sale. Despartimente si companii prevenira pe poporu in curtea casei si prin stradele vecine pe care le inchisera iute. Atunci plebea se inversuná si mai tare; sbierandu si injurandu armat'a si pe corpulu oficiariiloru strigandu-le banditi, assassini si cani nemtiesci, se incercá se strabata in locuinti'a celoru doi oficiari. Ostasimea se vediu necesitata a curatí stradele cu baionet'a la peptu si cu patulu puscei. Cu acea ocaziune s'au ranitu numai vreo trei individi; poporulu inse éra s'a intorsu. Turburarea tinu mai multe óre. Primari'a, politi'a, rectorulu universitatiei au cuvenatu cãtra poporu si studenti, incercandu-se a le domoli furi'a; erau inse alti oratori infocati, carii fanatisau pe glóte spre a'si resbuná prin versare de sange. „La furci, la furci cu ei“, se audia racnindu cãtra multime. Totu asia scrie si „Ellenzék“ din 14 Nov., numindu pe oficiari teroristi, poltroni, austriaci miserabili, in fine amerintia cu arme. Aci trebuie se reflectamu, cã regimintele cãte se afla in garnisónele Transilvaniei, sunt de aici din tíera.

Despre organulu Asociatiunei transilvane etc.

Adunarea generala din Turd'a, a decisu in siedinti'a sa din 8 Aug. a. c. cã fói'a „Transilvani'a“, a carei editiune se curmase cu 31 Decembre 1878, se reapara dela 1 Ianuariu 1881 in formatu 4° de mai inainte, de doue ori pe luna, cãte 1 cóla, si se se tramita gratis la toti dd. membrii fondatori, membrii pe viéti'a, precumu si la toti acei ordinari, cari platescu tacs'a (cotisatiunea) de 5 fl. v. a. regulatu la inceputulu fiacarui anu, éra pentru ceilalti membri, cari nu voru plati regulatu, si pentru nemembri, se se defiga de cãtra on. Comitetu unu pretiu moderatu.

Cãte 2 cóle pe luna, dd. membrii voru avea o carte de 24 cóle pe anu, care in proportiunea pretiuriloru din patri'a nóstra, valorédia celu puçinu 2 fl. v. a. Asia fiacare membru primesce pe viitoriu din cotisatiunea de 5 fl. cãte 2 fl. inapoi, prefacuti in productu literariu. Terminulu de 1 Ianuariu 1881 se apropia, fara cã redactiunea se póta sci de pre acuma, la cãti membrii ordinari va avea se faca espeditiunea fóiiei. Acêsta se póte aflá numai din registrele cassei; prin urmare sunt rogati toti dd. membrii, cãti voiescu se aiba fói'a „Transilvani'a“ gratis, cã se nu'si pregete a inainta acea tacs'a anuala la cass'a Asociatiunei, pâna celu multu in 25 Decembre a. c.

G. Baritiu,
Red. Trans.

Espositiunea din 27 Augustu 1881.

S'a latitu vorb'a in unele tinuturi, cã tóte obiectele, fia acele ori-cãtu de pretióse, care se voru tramite la espositiunea Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a popurulu romanu, au remana in proprietatea acesteia.

Si pâna candu onor. Comitetu va apucá se dea la tipariu regulamentulu espositiunei si alte instructiuni, rogamu din partea nóstra pe toti domnii colegi redactori, cã se binevoiesca a intimpiná cu totii in organele dloru acea opiniune ratacita si se asigure pe on. publicu, cã fiacare espunetoriu este si remane proprietariu si domnu alu obiectelorú ce va espune, luându-le séu remitenduisse indata dupa inchiderea espositiunei. Numai obiecte, pe care va voi cineva se le daruiesca din patriotismu si generositate, voru trece in proprietatea Asociatiunei, spre a se vinde in folosulu fondului ei de bani si anume spre ajutorirea tinerimei scolastice si a celei industriale. Red. Obs. si Trans.

Britani'a mare cu Irlandi'a.

Hostilitatea intre Angli'a si nefericit'a Irlandi'a incorporata ei prin fortia si insielatiune, datédia din secolu. Sunt fôrte puçine acelea popóra, care se fia suferitu rele atãtu de mari, tractare atãtu de barbara, cãta a suferitu poporulu Irlandiei dela Angli'a. Tocma pentru acêsta, istori'a acelei tieri merita a fi studiata din partea nóstra fôrte de aprópe. Nu numai cestiunile politice si sociali, ci dela reformatiune incóce si dissensiunile religióse au tinutu pe locuitorii Irlandiei in agitatiuni si turburari necontente. Poporulu iru (irlandu), de origine celtica, celu de antaiu dintre toti locuitorii insuleloru hibernice, au adoptatu religiunea christiana catholica dela Rom'a si a remasu bunu catholicu pâna in dio'a de astadi. Anglii protestanti ne voindu se suferi catholicismulu, au cercatu tóte modurile cã se'lu estermine din Irlandi'a. Confiscari de bisericu si monastiri, in tocma cã in Transilvani'a, rapiri de tinuturi si dominia dela catholici si donatiune facuta la boieri mari din Angli'a, colonizarea tierii cu sute de mii anglii, decretarea dreptului de proprietate numai in favórea protestantiloru si degradarea toturorú iriloru la stare de iobagiu, dileriu, curialistu, sub titlu de farmeru micu si de servitoriu; in fine, batalii crunte si dese, in care periau cu diecile de mii. Religiunea catholica s'a potutu emancipá in acea tíera dupa mai multe revolutiuni, abia in secolulu nostru, inse nici pâna astadi perfectu.

Certele agrarie s'au inveninatú atãtu de multu, in cãtu ele in anii din urma se vedu insoçite de comploturi si asasinat. Reulu au ajunsu asia departe, in cãtu proprietarii cei mari nu mai cutédia se 'si védia ei in persóna de mosiile lorú, fara periculu invederatu alu vietiei. In tómn'a acêsta inpuscara pe unu lordu dintre cei mai renumiti si inca pe alti cãtiva proprietari ori intendanti de ai lorú. Conspiratorii au opritu pe locuitorii sub pedéps'a mortii a mai plati arend'a sau tax'a proprietariiloru pentru locurile cultivate in dominiile

acestora. Politiani si despartimente de trupe regulate cutriara insul'a spre a sustine linistea publica; dara conspiratorii se batu la mai multe puncte cu trupele, apoi se retragu in paduri si mai de multe ore in tñturi baltose, de care in Irlandi'a sunt multe. Pe la cetati mari si pe campii intinse irii tinu meetinguri (adunari) de ómeni cu diecile de mii; unde iau decisiuni hostili contra tiraniei proprietarilor mari si contra Angliei in generalu. Sunt si cãtiva deputati din parlamentu amestecati in nouele turburari. Acestia fusera citati la tribunale, dara n'au mersu, cã-ci au decisu a se apara cu armele.

Dupa scirile venite pãna in 8 Nov. gubernulu trimite óste mai numeroasa in Irlandi'a, spre a sugrumã revolutiunea; intr'aceea poporulu 'i vinu ajutorie din Americ'a septemtrionala. In adevèru, egoismulu si tirani'a angililor, ur'a loru invecitata contra iriloru, precumu si resbunarea acestora in dilele nòstre au ajunsu la marginile extreme.

Triumfu ??

(Urmare.)

Rogamintea mea adressata auctoritatii mele eclesiastice competente a fostu acèsta:

„Nu me indoiescu, cã ati avutu si Escelenti'a Vòstra ocaziune de a observã, cum „Telegrafulu romanu“ redigiatu de asessorulu consistoriale d-lu Nicolau Cristea, m'a atacatu in nenumerate renduri si m'a dejositu in totu modulu inaintea publiculu.

Incepèndu din an. 1871, dar cu deosebire dela 1874 incòce, eu am aparutu in „Telegrafulu romanu“ cã obiectu alu celoru mai frivòle insulte din partea immediatiloru conducatoru ai lui.

Am suferitu, am rabdatu si am tacutu, de o parte consolatu de consciintia mea, de alta parte in credintia si in sperantia, cã cu acèsta modalitate si cu trecerea de tìmpu se voru mai alinã patimile; ómenii „Telegrafulu“ se voru mai si rusinã a totu bãrfi, si pe lãnga tóte acestea voindu a sci, cã nu traimu in anarhia bisericesca, nici in absolutismulu conducètoriloru „Telegrafulu romanu.“ Dara indesiertu, cã coalitiunea, conjuratiunea asupra mea, se vede cã si-a facutu de problema nimicirea mea morala si materiala cu ori ce pretiu si fara de scrupuli in alegerea mijlòceloru; — in care privintia se vede cã „Telegrafulu romanu“ are asupra mea mãna libera si putere discretionarã — apoi ur'a si resbunarea se vede cã nu are margini si nu cunòce nici frica de Ddieu nici rusine de ómeni. „Telegrafulu romanu“ prinde cu sete si respandesc in publicu ori-ce infamia i s'ar presentã asupra mea, si acèsta — precum se vede — fara de a fi controlatu din vreo parte.

Asia in Nr. 112 a. c. alu „Telegrafulu romanu,“ eu aparu descriu nici mai multu nici mai puçinu, de cãtu cã unu criminalistu.

Unu corespondentulu anonimu din Gur'a-riului, din incidentulu participarei mele la inmortentarea parochulu nostru de acolo Joanu Manta, in „Telegrafulu romanu“ a. c. Nr. 112 me stigmatisea:

1. Cã ascundatoriu si defraudatoriu alu averei bisericesci din Gur'a-riului.
2. Cã nedemnu, necapace de oficiile ce portu.
3. Cã predicatoriu alu imoralitatei.
4. Cã provocatoriu la neascultare si nesupunere la ordinatiunile consistoriali si a
5. Cã sumutiatoriu si provocatoriu la revolte.

Modest'a positiune ce ocupu si eu in organismulu bisericeii mele, reputatiunea de carea — multiamita lui Ddieu — me bucuru in vieti'a sociala de datorintia naturala si morala cãtra mine, vei binevoi a coprinde Escelentia! cã nu'mi érta a mai tacea, a mai suferi astfelu de insulte, astfelu de calumnii nerusinate si degradatòre, si acèsta cu atãta mai puçinu nu, cã-ci in publiculu largu se crede, cã „Telegrafulu romanu“ e organulu bisericeii nòstre archidieceane, cã ce privesce politic'a, administratiunea, vieti'a si misicarea nòstra bisericesca, nu intra si nu se publica in acelu organu nimica fara scirea si fara prealabilulu consimtiementu alu Escelentiei Vòstre cã capu alu bisericeii, si cã prin urmare, tóte de felulu acèsta cãte „Telegrafulu romanu“ aduce inaintea publiculu, trebe se fia puru si curatu adevèru.

Acèsta o am esperiatu Escelentia, chiaru façia de publiculu romanu din Sibiu, care me cunòce si ne cunòce inpregiurarile mai de apròpe.

Unu membru de frunte alu comisiunei tipografiei archidieceane si asessoru consistorialu, m'a intimpinat pe strada cu cuvintele: „Ce comedii ai facutu d-ta in Gur'a-riului!“ Altulu si altii, de alta parte: „Cum se pòte cã in fòi'a bisericesca „Leiborganulu“ archiepiscopiei nòstre, in nemijlocit'a façia a archieppululu-mitropolitulu se se publice asemenea batjocuri?...“

Daca publiculu sibianu este necessitatu a judecã asia; ce si cum e indreptatitu a judecã si a crede publiculu celu indepartatu?

Eu din parte'mi trebe se marturisescu, cã nu cunosc adevèrat'a fire a „Telegrafulu romanu“, de órece elu candu ilu cautu de fòia bisericesca, se profesèdia de jurnalulu independentu; cautatu cã acesta, elu se gerèdia de fòia bisericesca; nu cunosc asia dara referintia, dependentia si responsabilitatea „Telegrafulu“ façia de Escelenti'a Vòstra. Voiu cautã pe „Telegrafulu romanu“ se'si descopere façia a cea adevèrata la loculu competentu.

Dar me vedu totudeodata necessitatu a cautã si a aflã pe autorulu corespondentiei incriminatòre si deonestatòre din Gur'a-riului, a carui dependintia si res-

ponsabilitate façia de Escelenti'a Vòstra nu este supusa la nici-o indoièla.

Autorulu corespondentiei „Telegrafulu romanu“ din Nr. 112 a. c. nu este, nu pòte fi altulu, de cãtu numai acela, carele pòrta matriculele bisericeii nòstre din Gur'a-riului, acela carele mi-a datu matricul'a mortiloru si in façia caruia am petrecutu eu in acea matricula mórtea parochulu Joanu Manta; acela carele singuru pòte sci si publicã, cum si ce am petrecutu eu in acea matricula; si acesta este actualulu parochu tineru la Gur'a-riului Joachim Munteanu, carele si cu alte ocaziuni, in adunari de preoti si de mireni, a bãrfitu asupra mea, a clevetitu si m'a deonestatu.

Vinu dar cu tóta umilintia a Ve rogã pe Escelenti'a Vòstra, cã in privintia incriminariloru de mai susu, publicate in „Telegrafulu romanu“ de parochulu din Gur'a-riului, Joachim Munteanu se ve indurati, dar negresitu se ve indurati a ordinã asupra mea cercetare disciplinara, si apoi dupa si pe bas'a rezultatulu acelei cercetari, séu a me condamnã dupa lege cã pe unu vinovatu, séu a'mi dá cuvenit'a satisfactiune.

Sibiu, 4/16 Octobre 1879.

J. Hannia m. p.,
protopopu si directoru.

Din coprinsulu acestui gravamenu se vede claru:

1. Cã injuriile descarcate asupra mea in Nrii 112 si 118 ex 1879 ai „Telegrafulu romanu“ nu sunt cele de àntaiu, ci acelea au implutu cup'a aceloru injurii, pe cari „Telegrafulu romanu“ de ani diece incòce in tóte formele si in tóte colorile le-a restogolitu asupra mea.

2. Se precisèdia positiunea abnormalã si in felulu seu unica, a „Telegrafulu romanu,“ astadi cã organu clericalu bisericescu, supusu auctoritatii bisericesci; mane cã organu independentu, supusu legi de pressa; ceea ce s'a constatat si cu ocaziunea acèsta; de órece, precum se va vedea, pãna candu eu din o parte façia de susu amintite injurii ale „Telegrafulu romanu“ am fostu indreptatu la tribunalulu regiu; pãna atunci din alta parte, de unde niciodata n'asi fi potutu presupune, mise face inputare, cã eu inprocesuandu pe acelu „Telegrafulu romanu“ la tribunalulu regiu, am calcatu legea canonica si am inprocessuatu pe o persóna eclesiastica la tribunalulu civilu, de órece redactorulu acelu „Telegrafulu romanu“ d-lu Nicolau Cristea e protopresbiteru si asessoru consistorialu.

3. Cã eu façia de autorulu corespondentiei Nr. 112 ex 1879 parochulu Joachim Munteanu, in a carui identitate nu m'am insielatu, am cerutu satisfactiune dela auctoritate lu si a mea bisericesca. Dupa tóte acestea, fia-cine e in dreptu a intrebã: ce si cum s'a urmatu cu gravamenu meu, cu rogarea mea?

Responsulu e: „Nimica“; eu pãna la momentu nu am luat nãci o resolutiune la acelu gravamenu, la acea rogare. In o siedintia a consistoriulu, unde eu am urgitu resolvirea acelu gravamenu prin graiulu viu, mi s'a respunsu éra numai verbalu, cã „corespondentele „Telegrafulu romanu“ Z. este necunoscutu acestui consistoriu si cã façia de unu incusatu necunoscutu, consistoriulu nu pòte procede; éra „Telegrafulu romanu“ nu stã sub jurisdictiunea consistoriulu.“

In 15/27 Octobre 1880 adeca in ajunulu dilei pertractarei processulu meu de pressa, sér'a pe la 6 óre, nefindu eu acasa, mi s'au adusu o harthia presidiala, datata din aceea di cu Nrulu presidialu 2863/1879 care harthia eu o am primitu numai in 16/28 Octobre 1880 sér'a la 6 óre, dupa ce m'am intorsu acasa dela acèsta pertractare. Acea preavenerata harthia inse avea de scopu paralisarea acelei pertractari processuali, care acum éra dejã terminata.

Intre asemenea inpregiurari nu'mi mai remasese altu-ceva, decãtu se'mi iau refugiulu la jurisdictiunea, la carea singuru imi mai stã calea deschisa de a'mi cautã repararea onórei mele vetamate, si asia am facutu cãtra judele regiu de instructiune urmatòrea aretare:

„Repausandu fostulu parochu din Gur'a-riului Joanu Mant'a la 9/21 Septembre a. c., prin famili'a repausatulu am fostu invitat si eu impreuna cu alti siepte preoti se functionediu la inmortentare.

Cã protopopu si asessoru consistorialu, dupa ordinea si disciplin'a ce domnesce in bisericea nòstra, am pontificatu si am tñutu si o cuventare funebrala amesurata inpregiurariloru locali, indemnandu pe poporu la concordia, la morala, la darea copiiloru la scóla si la ajutorarea fiulu repausatulu preotu intru terminarea studiiloru sale.

Referitoriu la acèsta inmortentare „Telegrafulu romanu“ din Sibiu in Nrulu seu 112 dela 25 Septembre c. v. pe pagin'a 446 column'a 3-a publica o corespondentia din Gur'a-riului, subsemnata cu anonimulu „Z“, care me calumniadia si'mi ataca onórea in modulu celu mai necrutatoriu.

Esacerbatu de reutatea ànimei corespondentulu anonimu, care are cutesanti'a de a calumnia pe unu demnitaru bisericescu intr'o fòia cetita cu deosebire de clerulu ce apartine consistoriulu, alu carui functio-

nariu este, fara a avè curagiulu a esi pe façia cu numele seu, cã publiculu cetitoriu se nu ratacèscã a crede neadeverurile ce contine corespondenti'a, in Nrulu 118 alu mentionatulu diariu am comunicatu unu respunsu scurtu, in care declaru tóte citatele din cuventarea mea de minciuni si calumnii.

La acèsta vine corespondentele „Z“ in Nrulu 118 de nou si nu numai sustine cele din Nr. 112, ci inca le mai adaoge.

Mie deci nu'mi mai remane alt'a pentru repararea onórei mele vetamate, de cãtu a'mi cercã satisfacere pe calea legi.

Corespondentele anonimu se folosesc numai de pretextulu, cã raportèdia despre inmortentarea repausatulu Joanu Manta, cã se'mi ataca onórea, si se me supuna la despretiulu opiniunei publice, cã pe unu protopopu, care numai la provocarea preotulu respectivulu proprietari si-au datu ratiociniulu despre averea bisericesca incredintiata supraveghierei lui, cã pe unu preotu, care prevaricèdia cu volnicia in parochi'a altui preotu, cã pe unu asessoru consistorialu, care agitèdia poporulu contra preotulu seu si la nerespectarea dispositiuniloru consistoriali, cã pe unu professoru de morala, care îndemna poporulu la fapte memorale, si cã pe unu functionariu inaltu bisericescu, care cu ignorarea positiiei sale mai de multeori a comisu asemenea fapte condamnabili, éra cã tóte acestea se le pòta presentã in unu modu plausibilu, publica unu estrasu falsu din cuventarea mea, pe carea apoi o comentèdia cu notele ce continu acuzarile amintite.

Vatematòrie de onóre pentru mine este intrèga corespondentia si respunsulu, dar mai cu séma:

I. Din corespondenti'a dela Nr. 112 carea se incepe: „Gur'a-riulu in Septembre 1879“ urmatòrele passagie:

a) „cuventulu funebralu rostitu de p. J. Hanea s'a presentatu in form'a unei agresiuni contra parochulu actualu Joachim Munteanu“;

b) din not'a 2 urmatòrele cuvinte referitòrie la persóna subscrisulu: „ba a staruitu cã si fostulu protopresbiteru tractualu p. J. Hannia se fia silitu a'si dá ratiociniulu despre manipulare averiloru bisericesci din Gur'a-riului. Acèsta, se intielege de sine, a trebuitu se produca sange reu in debitori si manipulantu. Éra cuventatoriulu a sciutu unde lovesce candu a disu: „se nu imble scormonindu si atfiandu, nu stricandu cele ce altii au facutu si au diresu“;

c) intrèga not'a a 3-a care suna astfelu: „parochulu Joachim Munteanu etc.“;

d) intrèga not'a a 4-a care suna cum urmèdia: „indemnarea etc.“

II. Din respunsulu din Nrulu 118 urmatòrele passagie:

aa) „constatediu inse, cã d-lui Hannia este imposibilu a negã, cumcã si-a permis cu volnicia a calcã in pitiòre ordinea bisericesca si a prevaricã in parochi'a Gur'a-riului in daun'a parochulu de acolo si a disciplinei.“

bb) „faptulu acesta alu d-sale inse nu este celu dintai si fara parchia. Mai sunt casuri, in cari d-sa si-a uitatu de sine si de positi'a sa.“

Repetu si aci cã tóte afirmatiunile corespondentulu referitòria la persóna mea sunt scornituri, neadeveruri si calumnii; si cu tóte cã lui nu'i este permis a adevèri cele afirmate, cari sunt vatematòre de onóre, totusi cã se nu se presupuna despre nime cã voiu se me folosescu de favorulu legi numai cã se nu ésa adevèrulu la lumina, insu'mi dorescu a dovedí, cã cele afirmate nu sunt adevèrate.

Si anume:

1. Nu este adevèratu cã séu eu séu altulu ar fi prevaricatu in parochi'a parochulu, Joachim Munteanulu din Gur'a-riului; cã-ci parochulu repausatu nu a fostu parochianulu colegulu seu Munteanu, éra parochi'a devenita vacanta prin mórtea lui, inca n'a fostu predatu sub administratiunea lui.

Dupa dispositiunile bisericeii nòstre, protopopulu actualu éra in prim'a linia chiamatu se fia de façia la inmortentare, spre care scopu presiedinteile comitetulu parochialu avea datorintia a'lu incunoscintia si invitã de timpuriu, afara de acèsta apoi famili'a repausatulu are dreptu a'si invitã preoti cãti voiesce, mai este datin'a, cã la inmortentarea preotiloru se se adune si neinvitati si se functionedi mai multi preoti. Functiunea de protopopu o indeplinesce astadi preotulu Moise Toma din Sibiu, cã administratoru pescu.

Acesta fiindu unu preotu mai tineru si in functiune si in etate, afara de aceea nefindu inca protopopu, si chiaru in casulu daca éra elu de façia la inmortentare, eu eramu in dreptu si datoriu a pontificã cã protopopu in rangu.

Pentru adevèrarea acestoru asertiuni me provocu la d-lu administratoru protopopescu Moise Toma, locuitoriu in Sibiu.

2. Nu este adevèratu cã cuventarea mea s'ar fi presentatu in form'a unei agresiuni contra parochulu actualu Joachim Munteanu. Eu am cetitu cuventarea de pe harthia si sum in stare a produce testulu ei intregu.

De asta-data acludu aici sub /' partea in carea s'a facutu amintire si de parochulu Munteanu Nu se dice despre elu alta, de cãtu cã este „bunu preotu“ inse nu este nascutu si crescutu in Gur'a-riului, si acèste tóte cã indemnulu pentru locuitorii comunei, cã se'si deie copii la scóla.

Pentru autenticitatea acestui testu me provocu la cei mai inteligenti din ascultatorii ce au fostu de façia la rostirea cuventarei si anume: la Constantin Simtionu si Joanu Popovicu parochi in Sadu, Comanu Baca si Marcu Marcu parochi in Poplac'a, Jacobu Popovicu parochu in Sibielu, Dimitrie Siureanu parochu in Cristianu, Stefanu Oprisiu parochu in Siur'a-mare, Jacobu Arseniu, Joanu Rebèga, Georgiu Popa, Zacharia Ichora si notariulu Ioanovicu, locuitoriu in Gur'a-riului si Joanu Moga clericu absolutu in Rodu.

3. Nu este adevèratu cã eu cã fostu protopopu

alu tractului Sibiu, asi fi asteptatu solicitarile lui Joachimu Munteanu, ca se'mi dau ratiociniulu despre banii comunei Gur'a-riului, cari au fostu sub supraveghierea mea. Eu pe catu timpu am fostu protopopu in activitate, si de candu mi s'a incredintiatu administrarea „fondului zidirei bisericei din Gur'a-riului“, in totu anulu am datu comunei bisericesci ratiociniulu recerutu, pe candu inca Joachimu Munteanu nici nu era preotu in Gur'a-riului.

Ultimulu ratiociniulu ca protopopu in functiune l'am datu la 9 Aprile 1878 pe candu Joachimu Munteanu era numai capelanu langa parochiulu Joanu Arseniu, era dupa ce am abdisu de protopopiatu la 1 Septembrie 1878, la provocarea mea am esitu cu d-lu administratoru pescu M. Toma in faci'a locului si am resignatu comitetulu parochialu libelele casei de pastrare si tote documentele referitoria la banii acelu fondu, cu care ocaziune d-lu administratoru in numele comitetulu mi-a multiamitu pentru conscientiós'a administrare a acelu fondu, care intemeiatu din nimica, la staruinti'a mea, a crescutu sub administrarea mea pana la considerabil'a suma de 31,778 fl. 67 cr. Dovada la aceta marturisirea lui Jacobu Arsenie, Joanu Rebega, Georgiu Popa si Zacharia Ichora din Gur'a-riului, apoi comitetulu parochialu din Gur'a-riului si notariulu din Poplac'a, Viletz, precum si d-lu administratoru pescu Moise Toma din Sibiu.

Nu sunt adeverate afirmatiunile coprinse in notele 3 si 4; dovada cuventarea mea de sub % si martorii numiti la punctulu 2.

In fine sunt calumni infame tote cele coprinse in responsulu din Nr. 118 alu „Telegrafulu romanu“ pag. 472 column'a 2 rubric'a „Locu deschisu.“

Faptulu corespondentelu contine delictulu veta-marei de onore normatu in §. 488 cod. pen.

Dreptu aceea voindu a intentá procesu de pressa contra celui vinovatu, aclundendu sub % 2 si % 3 Nrii respectivi ai „Telegrafulu romanu.“ Ve rogu se binevoiti a ordiná numai decatu investigatiunea si a o efep-tu' fara amenare in contra redactorelu respundetoriu alu „Telegrafulu romanu“ d-lu Nicolau Cristea locuitoriu in Sibiu, eventualminte contra auctorelu corespondentelu incriminate, si totuodata a ascultá si pe martorii numiti in aceta aretare asupra inpregiurarilor indicate la pct. 1—5, era rezultatulu investigatiunei dinpreuna cu incus'a ce se va presentá la timpul seu, ale substerne presiedintelu tribunalulu din locu, pentru ordinarrea pertractarei processulu de pressa.

Cu tota stim'a

Joanu Hania.

Sciri diverse.

— (Denumire.) Reverend. par. Josifu Belesiu este denumitu presiedinte si vicariu episcopescu la Consistoriulu eparchialu din Oradea-mare. Textulu acestei denumiri ilu aflamu publicatu in diariulu oficiosu alu diecesei din Aradu „Bisericea si Scol'a“ Nr. 45 in urmatoriulu coprinso:

„Dupa ce prin incetarea din vietia a archimandritulu de pia memoria Andreiu Papp — postulu de presiedinte si vicariu episcopescu la Consistoriulu eparchialu din Oradea-mare, a devenitu in vacantia, — Sinodulu nostru eparchialu in sesiunea ordinaria a anulu acestuia, in siedinti'a sa dela 2/14 Maiu a. c. a alesu de presiedinte si vicariu episcopescu la memoratulu Consistoriu oradanu pre venerabilulu parinte protopresbiteru alu Totvaradie Josifu Belesiu, carele, dupa intarirea si din partea nostra, — ca protu veduvu intrandu in

statulu monachalu, — la manastirea nostra H. Bodrogu si primindu numele „Jeroteiu“. Noi l'am promovatu la gradulu de protosincelu, era sub datulu de astadi amu dispusu cele necesarie pentru introducerea densulu in functiune etc. etc.

Aradu, 2/14 Novembre 1880.

Joanu Metianu m. p.,
Episcopulu Aradului.

— (Ministeriulu ung. de culte si instructiune) la staruinti'a preotulu Nic. Popu au acordatu bisericei gr. cath. din Sz. Ujfaleu (comitatulu Solnocu-Doboc'a) unu ajutoriu de 200 fl. pentru repararea acelei biserice.

— (Din caus'a epidemiei de bubatu) ce grassedia de catva timpu in Brasiovu, tote scolele au fostu inchise deocamdata pe doue septemani, era petrecerile, prelegerile publice si balurile sunt interdise cu totulu. Acelu versatu (de celu negru?) este forte contagiosu; de aceea s'au si luat mesuri ca in contra ciumei.

— Vien'a. (Societatea academica „Romani'a Juna“) si-a schimbatu localitatile vechi mutandu-se in I. Augustinerstrasse 2. IV Stock 10. Ve rogamu prea frumosu a lua notitia in procsimulu Nru alu pretiuitulu d-vostre diariu despre aceta si dela 31 Octobru (12 Novembre) a. c. se binevoiti a ne adressa acolo si pretiuitulu d-vostre diariu.

Primiti stimte domnule redactoru espressionea deosebitei nostre consideratiuni.

Presiedintele:
Dr. St. N. Ciurcu.

Notariulu:
Mateiu Voileanu.

— (Convocatoriu.) Despartimentulu cerc. X. (Clusiu) alu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu“ va tinea adunarea sa generala de estu-timpu la Almasiulu-mare (Nagy-Almás) in 28 Novembre st. n. La aceta adunare sunt cu totu respectulu invitati si rogati a participá domni membri din acestu despartimentu, cum si alti amici ai literatur'e si cultur'e poporulu romanu, in numeru catu mai mare.

Clusiu, 13 Novembre n. 1880.

Director. despart.:
Dr. Silasi.

Actuariulu despart.:
Bas. S. Podoba.

Neadeverulu aপরত de minciuna.

In processulu meu de pressa contra Cristea et Munteanu, cesti din urma cu aoperatorii loru Dr. Fökel si de Preda, voindu a documentá neadeverulu scornitu de parochulu Munteanu, ca comun'a Gur'a-riului ar fi intentatu asupra mea processu civilu, pentru ca sa fiu silitu a depune nu sci cu ratiociniu; au presentatu la presidiulu tribunalulu unu rubru alu actiunei acelu processu.

Voindu eu a me convinge despre starea lucrulu, am aflatu, ca domnulu de Preda, puține dile inainte de pertractarea processulu de pressa 28 Octobru au incaminatu asupra mea unu processu civilu in numele comunei Gur'a-riului; dar acelu actu de processu se per-

tractase deja in 25 Octobru sub Nr. 8242 restituind duse domnulu advocatu de Preda, fara nici-o sententia data in meritu, din cauza ca comun'a Gur'a-riului nu autorisase pre domni'a sa la asemene actiune.

Aceta o au sciutu in 28 Octobru toti patru numiti domni, si totusi ei n'au rositu inaintea consciintei loru a sustinea in present'a juratorulu si a publiculu, ca existe asupra mea unu atare processu pendentu. Onore loru.

J. Hannia.

Preturile cerealelor si altoru obiecte de traiu au fostu la 12 Novembre st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cuality	1 hectolitr	fl. 7.30—8.30
Grâu, amestecat	1 „	„ 5.80—6.80
Secara	1 „	„ 5.60—6.—
Papsioiu	1 „	„ 2.70—3.10
Ordiu	1 „	„ 3.90—4.30
Ovesu	1 „	„ 1.90—2.30
Cartofi	1 „	„ 1.60—2.—

„ALBIN'A“

institutu de creditu si de economii in Sibiu

acorda inprumuturi **numai cu 6½% interesse la anu** pe chartie de valóre ungueresci, austriace si romanesce, pe aur si argintu, pe **propriele sale scrisuri fonciari**, cum si pe scrisurile fonciari ale altoru institute de creditu hipotecariu.

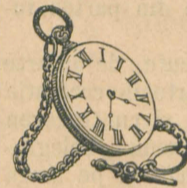
Sibiu, 12 Novembre 1880.

(45) 2—2

Directiunea.

(41)

7—24

Numai odata

se ofere ocaziune asia de favorabila, de a procura unu orologiu escelentu, cu **jumetate pretiulu.**

DESFACERE grandiosa.

Raporturile politice, care s'au ivitu in intregu continentulu Europei, n'au lasatu neatinsa si Elveti'a. Consecenti'a a fostu emigrarea lucratorilor in masse, care a periclitatu existenti'a fabricelor. Si fabric'a reprezentata de noi, care e cea dintai si cea mai insemnata fabrica de orologe, a inchisu de o cam data fabricarea sa, incredintandu-ne pe noi cu vendiarea fabricatorulu sale. Aceste asia numitele **orologe-de-buzunariu-Washington**, sunt cele mai bune de pe lume, sunt forte elegantu gravurate si infrumsetiate si lucrate dupa sistem'a americana. Tote orologe sunt repassate (esaminete) pe secunda si garantamu **pentru fiacare 5 ani.**

Ca dovada a garantiei sigure si a soliditatii celei mai severe, ne obligamu prin ac sta in publicu, ca suntemu gata a reprimi si schimba fiacare orologiu, ce nu convine.

1000 **remontoire de buzunariu**, fara cheie de intorsu la torta, cu mantela de cristalu, regulate cu acuratetia estrordinaria pe secunda; afara de aceta aurite prin electrogalvanismu nou, dinpreuna cu lantiu si medalionu etc., pretiulu de mai inainte **fl. 25**, acum numai **fl. 10.20** de unulu.
1000 **ancore esemplarie de lucsu** din nicol-argintu, pe 15 rubinuri cu cadranuri in emailu, aretatoru de secunde, sticla lata de cristalu, **mai inainte cu fl. 21**, acum numai **fl. 7.25** de unulu, **tote repassate pe secunda.**
1000 **orologe-cilindre** infrumsetiate in capsula de nicol-argintu, cu sticla lata de cristalu, pe 8 rubinuri forte finu repassate, dinpreuna cu lantiu, medalionu si cutie de catifea, **mai inainte fl. 15**, acum numai **fl. 5.60** unulu.
1000 **orologe ancore de argintu** veritabilu de 13 loti, **probatu de oficiulu monetariu c. r. p. 18** rubinuri, afara de aceta aurite prin electricitate, forte finu regulate. **Orologe au costatu mai inainte fl. 27** acum numai **fl. 11.10** unulu.
1000 **orologe remontoire-Washington de buzunariu**, din argintu greu si veritabilu de 13 loti, probatu la oficiulu c. r. de punciare, pe langa garantia severa, repa-sate pe secunda, cu mecanismu de nicol asia, incatu orologe aceste n'au nici candu lipsa de reparatura. **Orologe aceste au costatu mai inainte fl. 35** si astadi se capeta cu **pretiulu fabulosu de eftinu numai cu fl. 16.** Afara de aceta langa fiacare orologiu se da gratuitu unu lantiu, medalionu si cutie de catifea.

1000 **orologe pentru domne, de aur** veritabilu, cu 10 rubinuri, **mai inainte cu fl. 40**, acum cu **fl. 20.**
1000 **orologe remontoire de aur** veritabilu pentru domni sau domne, mai inainte cu fl. 100 acum fl. 40.
650 **orologe de parete** cu incuadratura de emailulu celu mai finu si cu mecanismu de sunatu, mai inainte cu 6 acum cu fl. 3.75 unulu repassatu.

650 **orologe desteptatöre**, cu aparatu de larma, forte finu regulate, aplicabile si ca orologe pe masa de scrisu, mai inainte fl. 12 acum numai fl. 4.30.
650 **pendule** cu lucru forte finu de sculptura in casulii inalte gotice de lemn, de intorsu in fiacare a opt'a di, regulate finu pe secunda, forte frumoşe si imposante; de ore-ce unu astfelu de orologiu si in 20 de ani mai are pretiu indoitu, se nu lipsesca astfelu de orologiu din nici o familia, mai cu sama pentru ca astfelu de piesa de cabinetu este decoru in fiacare locuinta. Orologe aceste costau mai inainte fl. 35, acum numai fabulosulu pretiu esceptionalu de eftinu de fl. 15.75 unulu.

Comandandu cine-va orologe pendule, are se adauge si o arvuna.

Adress'a:

Desfacere de orologe

Fabriciei de orologe Fromm.

Vien'a, Rothenthurmstrasse Nr. 9, Parterre.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**

Auditi, vedeti si mirati-ve!

Marfurile de argintu Britania, primite dela o massa concursuala a unei mari Fabricie de argintu Britania, devenite falita, se dau cu ori ce pretiu, sau mai bine disu gratuitu.

Trimitiendu **fl. 7.—** in bani gata sau cu rambursa ori cine primesce urmatörele **50** obiecte cu a patra parte din valoarea reala, si adeca:

Bucati	6	Cutite de masa	escelente, manunchiu de argintu Britania, cu cutitari adeverat englesesci	} Tote 50 obiecte au costatu mai inainte 25 floreni si costa acum numai floreni 7.—
„	6	Furcutie	de cele mai fine, argintu Britania, dintr'o bucata.	
„	6	Linguri	de mancare de argintu Britania, grele si massive.	
„	12	Linguritie	de cafea de argintu Britania, de cea mai buna cualityte.	
„	6	sustititore	de cutite de argintu Britania, de cea mai buna cualityte.	
„	1	lingura mare	de argintu Britania, massiva	
„	1	lingura mare	de supa de argintu Britania, grea.	
„	9	Tave	de presentatu, ciselate forte finu.	
„	2	sfnescice	de masa de salonu Britania pline de efectu.	
„	1	corfa	de pane massiva de argintu Britania.	

Tote 50 obiecte sunt fabricate din celu mai finu si celu mai solidu argintu Britania, care este uniculu metalu ce ce esista pe lume, care in veci remane albu si nu se pote deosebi de argintulu adeverat nici dupa o folosire de 30 ani; **pentru aceta garantedia.**

Afara de aceste mai sunt:

18	cutite, furcutie si linguri	de argintu Britania, cate 6 bucati tote 18 la olalta fl. 3.75.
6	linguri mici de cafea	de argintu Britania, mai inainte cu fl. 3.— acum numai cu fl. —.60
1	lingura de supa	„ „ „ „ „ „ 3.— „ „ „ „ 1.—
1	lingura de lapte	„ „ „ „ „ „ 1.50 „ „ „ „ —.50
6	tave	„ „ „ „ „ „ 5.— „ „ „ „ 1.50
6	sustititore de cutite	„ „ „ „ „ „ 4.50 „ „ „ „ 1.50
1	cutie de zacharu	„ „ „ „ „ „ 4.— „ „ „ „ 1.20
1	pareche sfnesnice	mai mari de „ „ „ „ „ „ 2.— si fl. 3.—
1	clopotielu de masa	de argintu Britania mai inainte cu fl. 4.— acum numai cu fl. 1.60
1	paharu de oua	„ „ „ „ „ „ —.60 „ „ „ „ —.30
1	pipernitia si salacitia	„ „ „ „ „ „ 2.50 „ „ „ „ —.75
1	Carafine pentru otietu si uleiu,	de argintu Britania mai numai fl. 3.50 si fl. 4.50
1	unealta de focu	grea de pusu pe masa, mai inainte fl. 3.— acum numai cu fl. —.95.

Cane de cafea si tea a fl. 2, 2.50, 3, 4; clesce de zacharu a cr. 35, 50, 80, fl. 1; cutii de zacharu a 2.80; presaratoriu de zacharu a cr. 25, 40, 75, 90, fl. 1; carafine de otietu si uleiu a fl. 2, 4; cutii de untu a cr. 75, 95, fl. 1.70, 2.80, 3.25, 4.— inca si alti articuli nenumarati.

Ca dovada, ca annunciulu meu

nu este insielatoria,

me deobligu prin aceta in publicu, daca marfa nu convine, a o **rentörce:** fara nici o greutate. Indreptu la epistolele de multiamita ce mi-au venitu, si pe cari imi voiu permite ale publica successivu. — Cine doresce deci a primi pe banii sei o marfa buna si solida si nu lapedatura, se se adressedie numai catra

A. Fraiss,

Vien'a, Rothenthurmstrasse 9, vis-a-vis de palatulu archiepiscopescu.

(40) 7—24